

HANNAH HEET IK — Hannah Cohen

Mirjam Meijer ¶

Amphora Books—Amsterdam

MIRJAM MEIJER

Hannah heet ik — Hannah Cohen

© Mirjam Meijer 2013

Een uitgave van Amphora Books

Omslagfoto: *verkeersagent 1937*, Wiel van der Randen

Boekverzorging: Oscar Schrover, Ansgar Design

ISBN 978 90 6446 079 1

NUR 301

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of welke andere digitale wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Distributie in België: Uitgeverij De Vries & Brouwers, Antwerpen

<i>Hannah</i>	1
<i>Het vertrek van David en Agnes</i>	17
<i>Schommelen, schommelen, heen en weer</i>	29
<i>Rosa in het bejaardenhuis</i>	35
<i>Het gesprek van Hannah en Simon</i>	51
<i>De nieuwe kleren van Rosa</i>	55
<i>De kleine sjoel</i>	61
<i>David, Rosa en Simon</i>	71
<i>Nawoord door Simon</i>	75

Ik draag dit verhaal op aan mijn kinderen
FELIX, CASPAR en SARAH

Hannah

|| ANNAH HEET IK. Hannah Cohen. Mijn vader is David Cohen, mijn moeder Rosa Frankfurter. Broers heb ik niet. Nog niet en niet meer. De jongste Simon is nog niet geboren. De oudste is te vroeg dood gegaan. Of leeft hij nog, de eerste Simon?

Zwevend tussen mijn vader en moeder in, als een nooit helemaal opgestegen vlinder?

Ik weet het niet. In mijn bijzijn wordt er nooit over hem gepraat. Voor mij zijn er alleen wij drieën. En het huis waarin we wonen. Met de grote kamer, de keuken en de twee slaapkamers. De kleine slaapkamer, met het lichtblauwe behang, en de rand van kabouters met vuurrode puntmutsen, die is van mij. De grote is van mijn ouders. Behalve groot is hun kamer vooral donker en saai. Dat komt door de bruine meubels die ze nog uit Duitsland hebben meegenomen: een bed, een stoel met donkerrode bloemen erop geborduurd en een lange spiegel in een houten krulijst. Voor deze spiegel sta ik graag. Dan ben ik tenminste met z'n tweeën. Anders is er alleen mijn Volendamse pop Marie om mee te spelen. Dat doe ik in mijn kamer.

Naast mijn bed staat een tafeltje met twee stoeltjes. Op het ene zit ik, op het andere Marie. Ze draagt rokken in allerlei kleuren. De rokken zijn dan het spel. Ik neem haar bij me op schoot, trek ze één voor één uit, en na een tijdje doe ik ze weer aan. Ik speel graag in mijn kamer, al is die wat klein. Zo klein zegt mijn vader, dat mijn moeder er ei-

genlijk niet in past. Vaak als ze me naar bed brengt, juist als ze bukt om me stevig in mijn holletje te stoppen, komt hij ineens binnen en geeft haar een klap op haar billen.

‘Jij, met je dikke *toges*,’ roept hij dan en hij begint heel hard te lachen en wordt zo rood als de puntmutsen op het behang.

‘Een véél te dikke *toges* voor dat kleine kamertje!’

Ik kruip snel uit mijn holletje en dans op het bed op en neer, terwijl mijn moeder op hem afspringt. En ik krijs van plezier als ze hem begint te slaan. Haar korte, ronde armpjes trommelen op zijn borst. Maar hij pakt haar stevig vast, knijpt in haar bloes en geeft haar allemaal zoentjes op haar mond. En ze mag pas los als ze hem heeft teruggezoend. Dan pas mag ze me terug in mijn holletje leggen. Hij helpt mee en als ik lig krijg ik ook allemaal zoentjes van hem. Gelukkig niet op mijn mond. Want dat vind ik vies.

Er komen nieuwe burens naast ons wonen. Een kind, een vader, een moeder. Mijn vader vertelt het als hij thuis komt van zijn werk.

‘Dag Roos,’ zegt hij tegen mijn moeder, ‘dag lieve Schatz,’ tegen mij. En tegen mijn moeder, ‘Roosje, heb je onze nieuwe buurman al gezien, de soldaat? Een deftig pak heeft hij. Met grote gouden knopen.’

Mijn moeder knikt, ‘En een mooie pet,’ zegt ze, ‘vergeet de pet niet, Daaf.’

Ik knik ook. Het is waar wat mijn moeder zegt.

’s Ochtends bij het naar school gaan hebben we de nieuwe buurman al even gezien en hij had werkelijk een prachtige pet op. Mijn vader tikt met zijn hand tegen zijn oor alsof hij er zelf één op heeft en lacht. Of lacht hij niet?

Soms is dat moeilijk bij hem te zien.

‘Wie dem auch sei, Roos,’ zegt hij, ‘onze soldaat-met-de-pet-en-de-gouden-knopen heeft een lief dochttertje, met grote blauwe ogen. Bijna zo blauw als de ogen van Hannah’chens popje, die kleine Marie.’

Dat is de eerste keer dat ik hoor dat Els bestaat. Zien doe ik haar pas als ik televisie bij haar mag kijken. Niemand anders die ik ken heeft televisie. Vanaf dat moment zijn we samen. Op straat of thuis, bij haar of bij mij.

Zij woont bij haar moeder. Alleen maar soms is haar vader er.

‘De baas van de soldaten is hij,’ zegt Els, ‘wel duizend soldaten!’

Duizend soldaten, natuurlijk, dan kun je niet altijd thuis zijn. Maar het geeft niet. Als hij er is, is het feest. Voor Els en ook een beetje voor mij. Meteen als hij uit de auto komt, zet hij ons naast elkaar op de grote schommel onder de appelboom in hun tuin.

‘Schommelen, schommelen, heen en weer,’ roept hij. Hij trekt ons heel ver omhoog. Als hij los laat, gillen we. Hij lacht hard, doet zijn mooie pak uit en gaat de auto poetsen. Wij mogen helpen. Met warm water en met was. Tot de auto glanst en wij kletsnat zijn.

‘Hindert niet,’ zegt hij, ‘nat water is gezond. Droog water, daar moet je pas bang voor zijn!’

Een fijne middag. Al zeg ik er thuis maar niet te veel over. Mijn vader houdt niet van de vader van Els.

‘Laat hem liever die aardige vrouw van hem eens wrijven en poetsen,’ moppert hij tegen mijn moeder als ik thuis kom. Maar Els en ik poetsen toch al? En de auto glimt als

een spiegel. Als de spiegel in de grote slaapkamer...

De auto is weer schoon.

‘Ga nu maar spelen, jullie twee,’ zegt de vader van Els. We gaan knikkeren. Ik win en pak de knikkers uit de pot. Els wordt boos. Ze grijpt mijn hand vast, smijt de knikkers over de stoep en holt weg. ‘Ik mag niet eens met je spelen,’ gilt ze over haar schouder, ‘jullie hebben Jezus vermoord!’

Ik loop naar huis. Mijn vader en moeder zitten in de kamer.

‘Dag mijn Schatz,’ zegt mijn vader, ‘kom jij weer wat te nasjen halen?’

Ik ga bij hem op schoot zitten. ‘Els mag niet met me spelen pappa,’ zeg ik. ‘We hebben Jezus vermoord.’

Er wordt gebeld. Mijn vader hoort het niet. Ik glij tussen zijn knieën. Hij staat op. Ik pak zijn hand en trek hem naar de gang. Hij doet de deur open. Op de stoep staat de vader van Els. Hij heeft zijn deftige pak weer aan en zijn mooie pet op en begint heel vlug te praten. Hij moet zeker gauw terug naar de soldaten, al is het zaterdag. ‘Ik begrijp het niet’ holt zijn stem ‘waar ze het vandaan heeft, waar ze het gehoord heeft, ik weet het werkelijk niet, niet van ons, we hebben zelfs joodse vrienden...’

De vader van Els moet hoesten van het vlugge praten. Ik kijk mijn vader aan. Wat gaat hij nu zeggen? Niets zegt hij. De vader van Els wacht nog even. Dan draait hij zich om en loopt de stoep af. Ik kom achter hem aan en ga weer knikkeren met Els. Als we klaar zijn met spelen schenkt haar moeder warme chocolade voor ons in. We krijgen er een stuk taart bij. Of is het rijst? ‘Rijstevlaai,’ zegt ze, ‘taart met zoete rijst.’

‘Wil jij ook een stukje?’ vraagt ze zacht aan de vader van Els. Want hij is nog niet naar de soldaten gegaan. Maar in taart heeft hij geen trek. ‘Laat me met rust mens,’ gromt hij, ‘vreet zelf op, die taart van je.’

De moeder van Els zet de taart weer weg. ‘Heeft hij je herkend?’ vraagt ze dan. Eigenlijk fluistert ze het, dicht bij zijn oor, maar toch zo hard, dat Els en ik het makkelijk kunnen horen. De vader van Els natuurlijk ook en hij wordt net zo kwaad op haar, als Els die middag op mij. Hij springt van zijn stoel op en duwt haar weg: ‘Spuug niet in mijn oor mens! En al hééft-ie-me herkend! Die lui zijn al rijk genoeg!’ Woedend loopt hij de kamer uit. Els en ik kijken elkaar verbaasd aan. Wie heeft hem herkend? Wie is rijk genoeg? Snel drink ik de beker leeg en prop de taart in mijn mond. Lekker! Misschien weet mijn moeder het wel.

‘Rijk genoeg? Zei hij dat?’ Mijn moeder lacht even als ik het haar vertel. Of lacht ze niet? Zoals mijn vader soms? Ik kan het niet goed zien. Ze houdt haar vinger op haar mond. Ik mag het horen, maar er verder niet over praten. Dat ze de vader van Els eigenlijk al kennen. Van vroeger, als het oorlog is en ze in een houten trein naar Duitsland moeten. Bijna niets mogen ze meenemen.

Vlak voor ze weg gaan, belt de vader van Els aan. Hij woont ook in de straat. Nog niet naast ze. Maar hij heeft gehoord dat ze met de trein gaan en hij wil wel op het zilver passen. Gelukkig. Ze kunnen nog nét de lepels aan hem geven. Jammer genoeg vergeet hij ze terug te geven als ze weer thuis zijn. Mijn vader en moeder weten dat. En ik nu ook. Maar het is een geheim. Mijn eerste geheim over hem. Niet zo veel later komt er eentje bij. Het geheim van

de spekjes. De vader van Els heeft erwtensoep gemaakt en ik mag mee eten.

‘Er zitten spekjes in en ze mag geen varkensvlees, dat is onrein voor ze,’ fluistert de moeder van Els, opnieuw zo hard dat iedereen het kan horen. Els en ik schrikken ons dood. Straks spuugde ze weer in zijn oor. Was de maaltijd verpest... De vader van Els pakte zijn zakdoek al. Maar boos is hij nu gelukkig niet. Hij lacht zelfs, ‘Niet zeuren mens,’ zegt hij, ‘ik zal ze es flink uitbakken. Dan komt het vanzelf weer goed.’

Op een dag is de vader van Els dood. Zijn buik was ontstoken, maar niemand heeft het gemerkt. De moeder van Els komt het vertellen. Els komt mee. Zij huilt alleen maar. Heel hard: ‘Nu moet pappa onder de grond!’ en ‘Ik wil niet dat hij onder de grond gaat!’ Zo hard huilt ze, dat ik er bang van word. Soms heb ik ook buikpijn. Maar onder de grond wil ik niet. Als ze weg zijn, ren ik naar de grote slaapkamer. Ik ga voor de spiegel staan en trek mijn rok omhoog. Een blote buik. Net als anders. Maar bij de vader van Els heeft ook niemand iets gezien. Ik ril. Ik wil niet meer naar bed. Mijn vader schroeft een lampje tegen de muur van mijn kamer. Een kabouter met een dikke buik en een lantaarntje op zijn muts. Hij klopt tegen de ronde kabouterbuik en houdt er zijn oor tegen. ‘Ik hoor het al,’ knikt hij, ‘perfect gezond deze patiënt, geen blindedarmontsteking.’

‘Arme Els, arme vrouw,’ zegt mijn moeder. Ze schudt haar hoofd heen en weer. ‘Nu is het huis vol, nu komen de mensen nog. Straks is het nieuwtje er af. Zijn ze alleen. Arme Els, arme vrouw...’

We gaan naar de begrafenis. En dan naar *hiernaast*. Om een

kopje koffie te drinken of chocolade. Omdat we buren zijn.

Eerst wil ik niet mee. Misschien heeft de vader van Els wel uit mijn kopje gedronken. Maar de moeder van Els heeft weer taart gebakken. Groter nog dan de vorige keer. Met dikke, gele vla en er bovenop zachte, zwarte pruimen.

‘Die pruimen zijn voor de rouw,’ zegt ze, ‘maar wie wil, mag er witte slagroom bij. Vers geklopt.’

De pruimentartaart is prachtig en nog lekkerder dan de rijstevlaai. ‘Verrukkelijk,’ zegt mijn moeder ook. En ze fluistert, ‘Nebbisj Daaf, zo’n vrouwtje alleen.’

Mijn vader kijkt naar de moeder van Els. Ik kijk ook. Vreemd ziet ze er uit. Alsof ze iemand anders is geworden. Haar ogen groot en heel blauw. Haar haren bijna goud tegen het zwart fluweel van haar jurk. De taartschep in haar hand glanst, met zachte, zilveren lichtjes. Is ze een prinses uit een ver land? Speciaal naar hier gekomen om taart voor ons te bakken?

De auto hoeft niet meer gepeet te worden. ‘Hij is verkocht,’ zingt de moeder van Els, ‘hij blijft verkocht... een fiets is mooi genoeg...’ Ze lacht hard. Ze danst door de kamer. Haar haren springen op en neer op haar rug.

‘Auto’s zijn nergens voor nodig. Zeker niet voor een vrouw met een piepklein soldatenpensioentje.’

Els en ik moeten er aan wennen.

Kaal is de straat, zo zonder de glanzende auto, met alleen de dunne boompjes langs de stoep.

En op een woensdagmiddag is ook de televisie weg. We zitten naast elkaar op de bank te kijken. Tegenover ons is alleen de muur. De kast met de kleine deurtjes en de televisie erin is verdwenen. Je ziet nog waar hij heeft gestaan.